

Propagule van mangrove aangespoeld op het strand van De Panne, België

Koen Verschoore

Zondag 30 juni 2013 fotografeerde ik enkele Strandzandloopkevers *Cicindela maritima* in de zeereep voor het Westhoekreservaat in De Panne. Op dat ogenblik was de vloedlijn opvallend zwart gebandeerd door de talrijke aangespoelde bruinwieren, met een opvallend groot aandeel van Knotswier *Ascophyllum nodosum*, naast Blaaswier *Fucus vesiculosus*, Gezaagde zee-eik *Fucus serratus* en hier en daar enkele flarden Suikerwier *Laminaria saccharina*. Eveneens opvallend waren de vele honderden eikapsels van de Wulk *Buccinum undatum*. Ook eikapsels van Stekelrog *Raja clavata* en Hondshaai *Scyliorhinus canicula* waren vrij vlot te vinden. Ongeveer ter hoogte van de tweede slufteer vond ik bij toeval (want geconcentreerd op een Strandzandloopkever) een propagule van een mangrovestruik (foto 1).

Foto 1: Propagule van mangrove (foto: Koen Verschoore)

Propagules zijn eigenlijk ontwikkelde kiemplanten die door mangrovebomen een tijdje worden bijgehouden om dan, na enkele dagen of weken, al naargelang de soort, te worden losgelaten in het water waar ze over grote afstanden kunnen drijven. In

letterlijke zin kunnen wij ze dus niet echt beschouwen als drijfzaden. Dit is een vorm van vivipariteit die een vrij grote overlevingskans én een grote verspreiding garandeert voor de kiemlingen. Deze propagulen zijn mij niet onbekend want ik had ze al vele malen aangetroffen op stranden van verschillende West-Afrikaanse landen. Maar om ze hier in eigen land aan te treffen, zo ver buiten het normale verspreidingsgebied, dat is natuurlijk eerder ongewoon. Met enige reserve meen ik dat het gaat om een 15 cm lange propagule van een Rode Mangrove *Rhizophora mangle*. Deze soort komt oorspronkelijk uit West-Afrika maar heeft ondertussen op natuurlijke wijze ook de oostkust van Noord- en Zuid-Amerika en het Caribische gebied gekoloniseerd binnen de grenzen van het tropische areaal. Blijft natuurlijk de vraag hoe deze propagule onze kust heeft bereikt. Een trans-Atlantische overtocht via de Golfstroom is technisch mogelijk: Rhizophorapropagulen kunnen meer dan een jaar in zoutwater overleven terwijl een overtocht van het Caribische gebied naar Europa ongeveer een jaar tot anderhalf jaar in beslag neemt voor drijvende voorwerpen (Guppy 1917). De kans hiertoe is echter zeer gering. De Golfstroom gaat grotendeels via een noordelijke passage over het westen en noorden van Ierland, Schotland en zo naar het zuiden van Noorwegen. Daar worden ook de meeste drijfzaden die Europa vanuit het Amerikaanse continent bereiken gevonden ook al zijn de absolute getallen nog altijd zeer beperkt (Nelson, 1978 & 2000). Tekenend is wel dat er tot hiertoe en dit met een grotere kans dan bij ons, ooit mangrovekiemlingen werden gevonden. Brochard en Cadée (2005) vermelden ze alvast niet in hun werk over drijfzaden van het Nederlandse strand. Zeker is wel dat het niet gaat om iets uit souvenirzaken zoals dat wel het geval is voor andere soorten drijfzaden en zakjesschelpen (Cadée 1997). Ik stel vast dat mooie drijfzaden dikwijls worden gebruikt voor het maken van persoonlijke sieraden. Mangrovepropagulen zijn niet mooi en zelf heb ik in de landen van herkomst nooit propagulen weten gebruiken in de traditionele geneeskunde of voor artisanale producten. Een andere mogelijkheid zie ik meer in de toegenomen globalisering en de mogelijkheid om overal eender wat te kunnen kopen. Twintig minuten surfen op het internet leerde mij dat er heel wat liefhebbers zijn die aquaria en vivaria voorzien van levende mangrovestruiken. Vooral voor vissen als Slijkspringers (mudskipper) en Schuttersvissen (*Toxotes*) is dit een ideale biotoop. Waar hobbyisten vroeger vooral de dode steltwortels van mangrovestruiken in het aquarium hielden is er tegenwoordig een heel circuit gegroeid van leveranciers van propagulen, en dit vooral van de Rode mangrove die een gemakkelijke soort is om te houden. Ik vond aanbiedingen uit Oostenrijk, Nederland, Groot-Brittannië en de Verenigde Staten. De prijs voor een propagule is gemiddeld ongeveer 3 euro. Grote kans dus dat het hier gaat om een 'ontsnapte' kiemling (Stopzetting aquarium? Veldexperiment van een nieuwsgierige pseudowetenschapper? Afkomstig van mangrovezaal in het marien museum Nausicaa (Fr)?) en dat de relevantie van deze waarneming de energie die ik heb gestopt in dit artikel niet waard was. Aan de andere kant zijn we het als strandjutters aan onszelf en onze collega's verplicht te rapporteren over alle vondsten, ook de meest onwaarschijnlijke.

Dankwoord

Dank aan Gerard Cadée voor de interessante info en Francis Kerckhof voor nalezing van de tekst.

Summary

A propagule of *Rhizophora mangle* was found on the beach in De Panne, Belgium. This species of mangrove is found in the tropical area on both sides of the Atlantic Ocean. Although an eastward drift by the Gulfstream is hypothetically possible, the author believes the propagule is of 'regional origin'. The success of stocking aquaria and vivaria with living plants, amongst others also mangrove seedlings can be an explanation. Mangrove propagules are sold on the internet by specialised importers e.g. from the UK, the US, the Netherlands and Austria.

Literatuur

- BROCHARD C. E. & G. C. CADÉE, 2005. *Tropische Drijfzaden van de Nederlandse kust*. Uitgave Strandwerkgemeenschap KNNV
- CADÉE G. C. 1997. *Tropical drift disseminules from the coast of the Netherlands: The human factor*. The Drifting Seed 3(2): 3-4
- GUPPY H. B. 1917. *Plant, seeds and currents in the West Indies and Azores*. the results of investigations carried out in those regions between 1906 and 1914. London, Williams and Norgate: 531pp
- NELSON E. C. 1978. *Tropical drift fruits and seeds on coasts in the British Isles and Western Europe*. *Watsonia* 12: 103-112.
- NELSON E. C. 2000. *Sea beans and nickar nuts*. Botanical Society of the British Isles, London. Handbook No 10, 156 pp.

**Sportlaan 7
8660 De Panne
koen.verschoore@skynet.be**